

«САМАЕ ВАЖНАЕ — МЫ ЗАХАВАЛІ ПЕРАЕМНАСЦЬ»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Кіраўнік дзяржавы яшчэ раз паўтарыў, што для сферы вышэйшай адукацыі зроблена шмат, створаны ўсе ўмовы. Навуковыя школы, інтэлектуальны патэнцыял зберагаюцца. «Таму мы ўсе: абітурыенты, студэнты, іх бацькі, нашы прадпрыемствы і арганізацыі, ды і я ў тым ліку, маем права чакаць аддачы», — канстатаваў ён.

Прэзідэнт звярнуў увагу, што дэвіз Года якасці агучаны: мы павінны перасягнуць сябе, каб нармальна канкуруаваць на ўсіх рынках і выжыць. «Падымаем планку патрабаванняў да сябе і сапраўды прызнаём, дзе недапрацавалі», — сказаў ён. Гэта, безумоўна, адносіцца і да сферы вышэйшай адукацыі.

«Пытанні жыццё ставіць нам з вамі прыныцыповыя і вострыя. Вы людзі разумныя, вучоныя са ступенямі, разумееце і меру сваёй адказнасці, і сутнасць гістарычнага моманту. Ведаеце, як важна не ўпусціць яго ў эпоху змены пакаленняў. Трэць стагоддзя таму нам удалося прайсці па краі бездані, не збочыўшы з дарогі, якую пракладалі нашы продкі. Паглядзіце на тых, хто збочыў, — на Прыбалтыку, Украіну і іншыя. Загублены прамысловасць і сельская гаспадарка. Куды рыхтаваць кадры? Зразумела: для тых краін, на чые падачкі жывуць. Вось такая нацыянальная ідэя. Гэта не наш шлях», — заявіў Аляксандр Лукашэнка.

Прэзідэнт раскасаў, што падчас яго нядаўняга візиту ва Узбекістан, падчас перагавораў неаднаразова ўзнімалася пытанне якаснай адукацыі. Паколькі разам з сучаснымі тэхналогіямі, для развіцця краіны неабходныя і кампетэнтныя кадры.

«Нам расслабляцца нельга ні ў якім разе і недаацэньваць выклікі сённяшняга дня», — звярнуў увагу беларускі лідар. Ён нагадаў, што ў жніўні мінулага года на нарадзе, прысвечанай дзейнасці Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, быў абзначаны шэраг праблем вышэйшай адукацыі. Прайшло паўгода, і прыйшоў час акрэсліць, што зроблена для іх вырашэння. Аляксандр Лукашэнка канкрэтызаваў гэтыя праблемы.

ПРАБЛЕМА ПЕРШАЯ. РАЗРЫЎ ПАМІЖ ПОПЫТАМ І ПРАПАНОВАЙ НА РЫНКУ ПРАЦЫ

«Крый вас бог рыхтаваць тое, што нам не патрэбна ў краіне. Мы быццам забыліся, як у 90-я пачалі рыхтаваць натоўпы юрыстаў, эканамістаў, якія, атрымаўшы дыплом, пайшлі працаваць таксістамі і разносчыкамі піцы. Ды і цяпер пасля заканчэння ВНУ многія выпускнікі працуюць не па профілі. Неаднаразова звяртаў увагу на гэтую тэму. Падрыхтоўка няпрофільных спецыялістаў, нізкая замацавальнасць на першым працоўным месцы, сыход з прафесіі — гэта недазваляльная раскоша для дзяржавы. Што, нам грошы няма куды траціць? А калі ўлічыць, колькі дзяржава плаціць, то што гэта, як не эканамічнае злчынства?» — заявіў Прэзідэнт.

Ён пацікавіўся, як рэктары могуць растлумачыць факты ўхілення ад адпрацоўкі, а яшчэ горш — «дагаварнякі» паміж наймальнікамі і ВНУ? Прычым на паперы не падкапаешся. «Дзе ваш кантроль? Атрымліваецца: выпусцілі і забыліся. Так справа не пойдзе. І нагадаю: вы не камерсанты — вы рэктары ВНУ і думаць абавязаны па-дзяржаўнаму. У першую чаргу вы павінны рыхтаваць кадры пад патрэбы айчыннага рэальнага сектара. Пакуль сістэмнай работы Мініканомікі, Мінпрацы і Мінадукацыі, ды і губернатараў у гэтым пытанні не відаць», — заявіў кіраўнік дзяржавы. Па яго словах, урад, як і іншыя адказныя, не стаў каардынатарам тых працэсаў, якія адбываюцца ў адукацыі.

ДРУГАЯ ПРАБЛЕМА. ІМКНЕННЕ ВЫПУСКНІКОЎ АТРЫМАЦЬ ВЫШЭЙШУЮ АДУКАЦЫЮ ЗА МЯЖОЙ

Аляксандр Лукашэнка заўважыў, што ёсць такая тэндэнцыя, не катастрафічная, але ёсць. «Што гэта — мода? Ці аб'ектыўны выбар?» — пацікавіўся ён. «Трэба разумець, што тыя, каго мы рыхтуем у ВНУ, — будучая эліта дзяржавы. Нашай дзяржавы. Як вы за іх змагаецеся? Канкрэтнае пытанне, на якое я хацеў бы пачуць канкрэтны адказ. Вядома, яны могуць вярнуцца, але з цал-

кам перавернутай свядомасцю. І чаму БДУ, БНТУ, медыцынскія ўніверсітэты ці БДУІР не з'яўляюцца для нашых студэнтаў-вундэркіндаў прыярытэтам для паступлення? Ці, можа, няма такой праблемы? Сацыялагічныя апытанні паказваюць, што ёсць», — сказаў беларускі лідар. Ён таксама пацікавіўся, як ВНУ працуюць са школамі, прэзентуюць сябе выпускнікам, узаемадзейнічаюць з прадпрыемствамі, якія павінны быць заказчыкамі кадраў. Аляксандр Лукашэнка спытаў, як адказныя асобы могуць растлумачыць дэфіцыт кадраў па запатрабаваных спецыяльнасцях. Па яго інфармацыі, мэтавая падрыхтоўка не вырашае праблему. «І для чаго мы стварылі столькі профільных класаў, калі менш за 39 працэнтаў выпускнікоў гэтых класаў паступае па профілі?» — задаў яшчэ адно пытанне кіраўнік дзяржавы.

Шмат праблем звязана і з вучэбнымі праграмамі ў ВНУ. Аляксандр Лукашэнка спытаў, ці своечасова яны абнаўляюцца. Ён пацікавіўся, ці ўкараняюцца найноўшыя тэхналогіі ў навучанне. «У мяне ёсць даныя: ледзь не палова студэнтаў сёння не задаволены якасцю адукацыі. Мы апыталі і старшакурснікаў, і першакурснікаў. Чым там займаецеся? Дакладваюць, што вы не паспяваеце за тэхналогіямі, маладыя спецыялісты давучваюцца на вытворчасці. А мы патрабуем у заказчыка гарантаваць першае працоўнае месца. Каму патрэбныя такія «спецыялісты»? — спытаў кіраўнік дзяржавы. — Але, з іншага боку, калі спецыялісты не адпавядаюць запытам заказчыкаў, то дзе іх удзел у працэсе навучання? Гэтых самых заказчыкаў. Чаму яны не прыходзяць у ВНУ і не вязуць сваіх будучых спецыялістаў да сябе? Чаму вытворцы самі не ідуць у аўдыторыі? Пытанні ўсім: рэктарам, галіновым міністэрствам, ураду».

ТРЭЦЯЯ ПРАБЛЕМА. МОЛАДЗЬ НЕ НАДТА АХВОТНА ІДЗЕ Ў НАВУКУ І ВЫКЛАДАННЕ

«А мы пры гэтым яшчэ і дазваляем сабе раскідвацца высокакваліфікаванымі спецыялістамі. Не думайце — звяртаюся да кіраўнікоў ВНУ, — што на ваш век хопіць выкладчыкаў», — папярэдзіў Аляксандр Лукашэнка. Разам з тым Прэзідэнт не выключае, што пры належным размеркаванні кадраў і пераўтварэнні навучальных праграм можна сустрэцца не з дэфіцытам кадраў, а наадварот, з недадзейнічанымі кадрамі. Па яго словах, у першую чаргу гэта найперш сфера адказнасці рэктараў ВНУ, якія павінны ініцыяваць як абнаўленне праграм навучання, так і ўзмацніць патрабаванне з выкладчыкаў. «Калі выкладчыкі хочуць вялікую заробковую плату, як на захадзе, значыць, і працаваць трэба як на захадзе — з ранку да ночы, асабліва моладзі, каб зарабіць», — заявіў ён.

Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў, што ў сферы вышэйшай адукацыі трэба стварыць незалежную групу, якая б правярыла ВНУ, як гэта было зроблена ў ахове здароўя. Па яго словах, неабходна разварушыць ВНУ, якія «закасацянелі да неймавернасці». У першую чаргу Прэзідэнт запатрабаваў звярнуць увагу на змест і якасць праграм навучання і разгледзець магчымасць скарачэння часу падрыхтоўкі па асобных спецыяльнасцях: «Нам трэба дакладна паглядзець у ходзе работы гэтай рабочай групы, якія будуць праграмы і пад гэтыя праграмы — адпаведную адукацыю. Можа быць, не пяць гадоў недзе, не чатыры гады, а тры і чатыры гады».

Наступная праблема, якая апынулася ў полі зроку Прэзідэнта, — падручнікі. У прыклад ён прывёў падручнік па філасофіі, па якім вучыцца яго малодшы сын Мікалай. Па словах кіраўніка дзяржавы, гэта жак. «Савецкія падручнікі давалі дакладныя структураваныя адказы на ўсе пытанні. А там такі хлам... Ні адзін студэнт гэта не вывучыць», — заўважыў ён. Аляксандр Лукашэнка нагадаў, што ён кожны год патрабуе прывесці падручнікі ў парадак, напісаць іх нармальнай мовай, зразумелай і даступнай для навучэнцаў.

«Мне дакладваюць, што прафесарска-выкладчыцкі склад старэе. Але праблема не ва ўзросце. Мы заўсёды беражліва ставімся да напрацаванага гадамі досведу і мудрасці. Дай бог многім сіл і здароўя як мага даўжэй дзяліцца сваімі ведамі з моладдзю, калі гэтыя веды ёсць і яны ўдасканальваюцца ў нашых мудрых выкладчыкаў. Не жоўтыя

канспекты рукамі, якія трасуцца, трымаць на трыбуне, а нармальныя каб былі выкладчыкі, — выказаўся беларускі лідар. — Непакоіць іншае. Хацелася б бачыць годную змену. Заўтра пасля нас хто будзе? Асабліва па тых спецыяльнасцях, у якіх мае вострую патрэбу наша краіна сёння і ёсць перспектыва ў будучыні».

Прэзідэнт папярэдзіў, што пакуль не будзе новай методыкі, новых праграм і новых падручнікаў і выкладчыкаў, якія хочуць працаваць, аб высокай зарплате не можа ісці гаворка. Па словах кіраўніка дзяржавы, галоўнае — гэта якасны вынік. «Спакойнага жыцця ў вас з гэтага дня не будзе. Пачынайце круціцца. Вы ведаеце самыя сучасныя ўзоры і ўзроўні адукацыі — зрабіце ў сябе лепей. Вось і Год якасці, — расставіў прыярытэты Аляксандр Лукашэнка. — Вядома, нельга сказаць, што сітуацыя крытычная, аднак па асобных кірунках, у першую чаргу тэхнічным, скажу шчыра, насцярожвае». Ён папярэдзіў, што рэктары сабраліся не дзеля справаздач, а для таго, каб унесці канкрэтныя прапановы па абзначаных праблемах. «Не павінна быць самазаспакоенасці. Нідзе не павінна быць самазаспакоенасці. Гэта датычыцца ўсіх», — канстатаваў Прэзідэнт. Таму, насцярожанасць па ўсіх пытаннях вышэйшай адукацыі вельмі сур'ёзная.

ЧАЦВЁРТАЯ ПРАБЛЕМА. АДУКАЦЫЯ НЕ МОЖА БЫЦЬ ПА-ЗА ПАЛІТЫКАЙ

«Бачу па дэкларацыях, што не ўсе ўразумелі маё прыныцовае патрабаванне да сістэмы адукацыі. Адукацыя ніколі не была і не можа быць па-за палітыкай. Вы не проста даеце прафесію — вы фарміруеце светапогляд маладых людзей. Скажу прама: вы першыя адказваеце за нацыянальную бяспеку і несяце адказнасць за захаванне суверэнітэту краіны. Калі сярод вас да гэтага часу працуюць людзі, якія не падзяляюць нашы падыходы, нашу палітыку і дзяржаўную ідэалогію, калі вы працаўладкоўваеце ўчарашніх хістальнікаў «рэжыму», то якія высновы я павінен рабіць пра вас? Пытанне для разважання і прыняцця рашэнняў, — сказаў Прэзідэнт. — Гэта вашых студэнтаў, адурманеных заходнімі каштоўнасцямі, мы бачылі на плошчах у 2020-м. І многія сэнсы, якія іх вывелі на вуліцу, былі закладзены, на жаль, у вашых аўдыторыях. Ці не ў вашых і закладзены не вамі. Думаю, вы мяне пачулі».

ПЯТАЯ ПРАБЛЕМА. НЕЗДАВАЛЬНЯЛЬНАЯ ІДЭАЛАГІЧНАЯ І ВИХАВАЎЧАЯ РАБОТА З МОЛАДДЗЮ

«Махровы бюракратызм. Усё для адчэпкі: і маладзёжныя арганізацыі, і прафсаюзы, і студэнцкія парады, і іншае!» — заўважыў Прэзідэнт. Ён падкрэсліў, што ў сувязі з гэтым у яго шмат пытанняў да ўсіх: да ВНУ, Мінадукацыі, урада, Адміністрацыі Прэзідэнта, нашай маладзёжнай арганізацыі. І адразу даручэнне — спыніць фармалізм, бо, па словах кіраўніка дзяржавы, нікому нічога для птушачкі не трэба.

«Пра што казаць, калі асобныя выкладчыкі, мякка кажучы, самі не з'яўляюцца ўзорам патрыятызму. Што мы можам патрабаваць ад студэнтаў, калі, напрыклад, прафесар не можа ці не хоча кампетэнтна адказаць ім на складаныя жыццёвыя, палітычныя пытанні? У такой сітуацыі ніякія канцэрты, шоу-праграмы і іншыя флэшмобы не навучаць дзяцей шчыра любіць Радзіму, паважаць старэйшае пакаленне, берагчы гістарычную праўду», — заўважыў Прэзідэнт. Таксама, па яго словах, яскравых мерапрыемстваў, якія б сталі падзеяй і згуртавалі моладзь, не відаць, у першую чаргу на ўзроўні ВНУ.

Часта адказныя за сферу вышэйшай адукацыі захапляюцца статыстыкай і самасправаздачамі, як крытычна заўважыў кіраўнік дзяржавы. Напрыклад, міністр адукацыі Андрэй Іванец да гэтага часу не прапанаваў кандыдатуру на вакансію намесніка міністра па ідэалогіі, хоць яна была адкрыта па яго просьбе ў лістападзе 2023 года.

ДА 1 ВЕРАСНЯ НЕАБХОДНА ВИЗНАЧЫЦЦА

Аляксандр Лукашэнка папярэдзіў, што самасправаздачы, самалюбанне і «вя-

лікія дасягненні» на гэтай нарадзе не патрэбныя. Савет рэктараў павінен прапанаваць далейшыя шляхі ўдасканалення нашай адукацыі. Шляхі развіцця іншых узроўняў адукацыі ўжо вызначаны. Наступіў час ВНУ. «Да 1 верасня мы павінны дакладна вызначыцца, што будзем рабіць. І, калі трэба (а хутчэй за ўсё, трэба будзе), сустрэнемся ў канцы жніўня пасля работы той камісіі, якая будзе створана і прашэрсціць усе ВНУ, паглядзіць, як і ў ахове здароўя. Мы падвядзём вынікі і зробім высновы, з кім далей будзем працаваць», — сказаў Аляксандр Лукашэнка.

Ён падкрэсліў, што Савет рэктараў — гэта інтэлектуальны пул краіны: «У вашых руках сотні тысяч маладых людзей. За кожнага вы несяце адказнасць. Многі прынята рашэнне аб стварэнні Рэспубліканскага савета рэктараў з такімі паўнамоцтвамі шырокімі не для таго, каб ён пераўтварыўся ў нейкі дыскусійны фармальны клуб. Вы павінны былі стаць лакаматывам развіцця сістэмы вышэйшай адукацыі».

ПРЫ ПАДРЫХОЎЦЫ СТУДЭНТАЎ ТРЭБА ІСЦІ АД ЖЫЦЦА

Сёння сістэма вышэйшай адукацыі прадстаўлена 49 ВНУ, у якіх навучаецца 230 тысяч студэнтаў і магістрантаў. Адукацыйны працэс забяспечвае больш за 17 тысяч выкладчыкаў. Універсітэты сёння рыхтуюць кадры для ўсіх галін эканомікі і сацыяльнай сферы. Аб прынятых мерах па павышэнні якасці вышэйшай адукацыі далажыў міністр адукацыі Андрэй Іванец.

Першае — сёння назіраецца сыход ад агульнай вышэйшай адукацыі. «Работу гэту мы пачынаем яшчэ са школы. Толькі за апошнія тры гады колькасць выпускнікоў дзвятыя класаў, якія паступілі ў каледжы, вырасла з 30 да 50 %. Фактычна кожны другі выпускнік дзвятага класа выбірае траекторыю атрымання адукацыі ў каледжы. Гэта не гаворыць аб тым, што ім мы закрываем дарогу ў вышэйшую адукацыю. Ствараем адпаведныя дадатковыя траекторыі — толькі ў мінулым годзе ВНУ прынялі 10 тысяч выпускнікоў каледжаў», — раскасаў міністр. Таксама, па яго словах, праводзіцца ранняя прафарыянтацыя школьнікаў, у мінулым годзе вярнулі профільную падрыхтоўку ў восьмью і дзвятыя класы. Развіваюцца і профільныя класы. Міністр адукацыі заўважыў, што працэнт паступлення пасля такіх класаў 20—30 працэнтаў, найбольш высокі вынік — у педагагічных класах. Па яго словах, гэтую работу трэба працягваць і па іншых профілях — аграрным, спартыўна-педагагічным. У гэтым годзе стварылі інжынерныя класы. Андрэй Іванец адзначыў, што без увагі не застаюцца школьнікі, якія вучацца ў базавых класах. Сёлета праходзяць працоўнае навучанне 30 тысяч школьнікаў па рабочых прафесіях, 90 працэнтаў з якіх атрымліваюць адпаведныя дакументы і рабочую прафесію.

Міністр адукацыі раскасаў, што яго турбуе лічба восем тысяч. Менавіта столькі студэнтаў кожны год адлічваюць з ВНУ. Палова — за непаспяхоўнасць, палова — па ўласным жаданні. «Гэта сведчыць аб тым, што з прафарыянтацыяй мы істотным чынам недапрацоўваем. І гэта нерэалізаваны патэнцыял для эканомікі краіны», — адзначыў Андрэй Іванец. Міністр раскасаў, якія меры прымаюцца для ўдасканалення прафарыянтацыйнай работы.

Па словах міністра адукацыі, сёння пры падрыхтоўцы студэнтаў трэба ісці ад жыцця, даваць ім тое, што спатрэбіцца насперэдня падчас працы. «Для студэнтаў сёння ўжо з першага курса ўведзены практыкі. Наколькі яны якасна выконваюцца, пытанне пакуль што адкрытае. Мы ведаем, што ёсць і фармальны падыход, калі на прадпрыемствы прыходзяць студэнты, іх адпраўляюць дадому і пры гэтым адзначаюць, што практыка пройдзена. Тут яшчэ вялізнае поле для нашай працы», — сказаў Андрэй Іванец.

Важным элементам павышэння эфектыўнасці падрыхтоўкі спецыялістаў з'яўляецца мэтавы набор. Міністр адукацыі прызнаў, што тут ёсць шмат крытыкі. Разам з тым, дзякуючы мэтаваму прыёму выпускнік 11 класа ўжо ведае, дзе будзе працаваць і ўжо з першага курса прыцягваецца для праходжання практыкі на прадпрыемстве, дзе будзе працаваць.